

Список використаних джерел:

1. Robert L. Helvey. On strategic Nonviolent Conflict: Thinking About the Fundamentals. The Albert Einstein Institution Boston 2004. – P. 75-80.
2. Бабаева Ю., Войскунский А., Смыслова О. Интернет: воздействие на личность // Гуманитарные исследования в Интернете / под ред. А. Е. Войскунского. – М.: Можайск-Терра, 2000.
3. Кашуба Г. Українські інтернет-видання: комунікативно-лінгвістичні та правові аспекти. Львів. Серія журналістики. 2004. Вип. 25. – С. 474-480.
4. Онлайн-аудитория и самые популярные сайты в Украине [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gemius.com.ua/vse-stati-dlja-chtenija/onlajn-auditorija-i-samye-populjarnye-sajty-v-ukraine.html>
5. Почепцов Г. / Революция.com. Основы протестной инженерии // Г. Почепцов. – М.: «Европа», 2005. – С. 55.
6. Федеральный закон об информации, информационных технологиях и о защите информации [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_61798/
7. Филимонов Г.Ю. Вызов с Запада: начало новой эры (к вопросу о российско-американских отношениях) [Електронний ресурс] / Г.Ю. Филимонов. – Режим доступу: <http://isip.su/ru/articles/42>

Пікалова Т.О.

студентка,

Науковий керівник: Вовчук Л.А.

кандидат історичних наук, старший викладач,

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

ОСОБЛИВОСТІ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ КИТАЮ НА РУБЕЖІ ХХ-ХХІ СТОЛІТТЯ

На сьогоднішній день Китай залишається найбільш густонаселеною країною світу. Згідно з проведеними дослідженнями, кожна п'ята людина на планеті – китаєць. Китайська міграція має суттєві геополітичні, соціально-економічні та демографічні наслідки як для самого Китаю, так і для інших держав світу. Масова еміграція з Китаю у другій половині 1990-х років була вигідна державі: вона перетворилася на засіб модернізації країни, так як її підсумком став приплив фінансів і нових технологій, а також можливість організувати обмін фахівцями з різних сфер. Сьогодні китайською міграцією охоплено більш ніж 100 країн світу. Протягом однієї доби з Китаю мігрує близько 90 осіб, відповідно, упродовж року ця цифра збільшується до 21 000. Число проживаючих за межами Китайської Народної Республіки китайців досягає 55-60 мільйонів осіб, з них до 30 мільйонів виїхали з Китаю протягом останніх 20 років.

Обговорення питання перенаселення Китаю почалося ще з 60-х років ХХ століття, коли у державі стався демографічний вибух. Якщо в 1964 році

кількість китайського населення складала 705 мільйонів чоловік, то у 1982 році ця цифра переважила за один мільярд.

Мета даної роботи полягає у дослідженні та аналізі особливостей міграційної політики Китаю упродовж 1990-2017 рр.

Теоретико-методологічну базу концептуального осмислення феномена міграційної політики КНР у науковій думці розробляли представники різних напрямів і шкіл. Серед українських дослідників варто виділити працю О.А. Малиновської, у якій розкривається питання нелегальної міграції на прикладах різних країн світу, зокрема, й України. Це питання досліджував і А.С. Довгерт, який розкрив питання впливу нелегальної міграції у світі на сучасні міжнародні відносини. На значну увагу заслуговують роботи й Т.М. Романюк та М.Д. Романюка, які присвячені вивченню міждержавних міграційних процесів у світі та аналізу кількісних даних щодо нелегальних мігрантів на території України. Серед праць зарубіжних дослідників варто виділити роботи О.С. Анохіної, А.Г. Ларіна, В.Л. Ларіна, Я. Чена, які розкривають питання нелегальної китайської міграції у світі, проблеми, з якими стикається китайське керівництво у боротьбі з незаконною міграцією та перспективи співпраці країн з даного питання.

Однією з базових об'єктивних передумов активізації процесів китайської міграції стала демографічна ситуація в країні, а саме, перенаселення. Високий рівень народжуваності, економічне зростання, поліпшення побутових і санітарних умов, відсутність будь-якого контролю за народжуваністю сприяли подвоєнню кількості населення в період 1949-1980 рр. Не дивлячись на спроби з боку держави зменшити приріст населення протягом останніх 30 років – проблема все ще залишається актуальною не лише для жителів Китаю, але й для держав, які приймають їх на своїй території. На сьогодні темп приросту населення Китаю становить 0,49%, займаючи 151-е місце в світі. Щорічна кількість китайських мігрантів, за різними джерелами суттєво різняться. Так, згідно з даними Світового банку, щорічно з Китаю легально емігрує 1,5 мільйона осіб. Офіційні джерела КНР нараховують більш ніж 18 млн. осіб, які нелегально мігрували за кордон з початку реформ з відкритості в 1970-х рр. Планується, що до 2020 року кількість китайців, що покине Китай складатиме 12,4 мільйона осіб.

Громадяни КНР легально виїжджали з країни на навчання, роботу, для відвідин родичів, після чого незаконно залишалися в країні перебування. Можливість повернення груп туристів на батьківщину роздільно за правилами, прийнятим у 2002 році, створила черговий канал нелегальної міграції. Такого роду міграція стала носити масовий характер. Наприклад, кількість китайських мігрантів, які легально в'їхали в Таїланд (в основному за туристичними візами, а потім не залишили країну, в 2003 складала 120 тисяч чоловік [1]. За прогнозами Міжнародної організації з туризму, Китай до 2020 року перетвориться в четверту за величиною державу по відправці туристів за кордон. За приблизними підрахунками, кількість подібних мігрантів, які нелегально залишилися за кордоном становить від 5 до 20% зарубіжної китайської діаспори.

Ще однією тенденцією міграції китайського населення є спроба їх легалізації на території іншої держави. Багато китайських нелегальних мігрантів після прибуття в країну призначення звертаються за політичним притулком. Відповідно, як мінімум на період розгляду питання вони цілком легально залишаються в країні. Причому кількість подібного роду біженців, які намагаються таким чином залишитися в країні, щорічно зростає. Якщо у 1992 році у Великобританії за політичним притулком звернулися 65 китайських мігрантів, то в 1998 році їх кількість склала вже 1 520.

Популярною формою нелегальної міграції є фіктивні шлюби. За словами західних дослідників, даний спосіб застосовується для міграції в країни Європи та США. Відзначаючи характерні риси нелегальної міграції з Китаю, китайські фахівці особливо звертають увагу на високий ступінь організованості, наявність міжнародної мережі і масштабність цього явища. Все це наводить на думку про відсутність протидії даному процесу [2, с. 42].

Особливістю міграційної політики КНР на рубежі ХХ – початку ХХІ ст. стала проблема не лише еміграції китайців, але й проблема повернення студентів, що навчаються за кордоном, на батьківщину, залучення іноземних спеціалістів із високорозвинених країн світу до Китаю. Так, відомо, що в розвинених країнах, таких як Сполучені Штати Америки та державах Європейського Союзу існує достатньо велика кількість пільг для залучення висококваліфікованої іноземної робочої сили. Через це багато китайських спеціалістів покинули Китай і поїхали на заробітки до США, де остаточно працевлаштувалися і живуть. Міграційне законодавство Китаю націлене на створення режиму залучення в країну саме такого роду мігрантів, що компенсують явище «відтоку умів» з Китаю до Сполучених Штатів. У 2001 році кількість емігрантів з материкового Китаю до Сполучених Штатів склала 38 848 чоловік, більшість з яких були технічними спеціалістами. Китайський уряд активно намагається здійснити повернення в Китай тих своїх громадян, які навчалися за кордоном. Дослідження, проведене Академією суспільних наук Китаю, показало, що протягом 1995-2006 років 1,06 мільйона китайських громадян навчалися за кордоном, але тільки 275 тисяч осіб повернулися на батьківщину. Тому в останні роки китайський уряд розробив систему пільгових заходів, що дозволяють перенаправити потоки трудових мігрантів із-за кордону в Китай, створюючи парки вакансій для китайських громадян, які навчалися за межами країни, надання їм допомоги, що компенсують витрати, пов'язані з поверненням до Піднебесної.

З метою припинення незаконної міграції китайських жителів за кордон, китайський уряд прийняв ряд адміністративних заходів. Він ввів відповідальність місцевих голів за факти незаконної міграції, штрафи мігрантів, які нелегально перебували в іншій державі і повернулися, кругову поруку в селах. Для посилення міжвідомчої взаємодії в цьому питанні був створений Комітет у справах незаконної міграції за участю Міністерства громадської безпеки та Міністерства закордонних справ. У прибережних районах місцева влада, часто спільно з зарубіжними міграційними службами, наприклад канадської та австралійської, організовують інформаційно-пропагандистські

кампанії, які роз'яснюють небезпеку та відповідальність за участь у нелегальній міграції [3, с. 41].

Проте, не дивлячись на всі труднощі у міграційній політиці, законодавстві держави та враховуючи вражаючі економічні успіхи КНР, на думку експертів, в найближчі десятиріччя масова китайська міграція за кордон триватиме, проте вже до 2030 року Китай скоріше стане країною-реципієнтом, аніж донором емігрантів [4, с. 117].

Отже, Китайська Народна Республіка – це держава, яка одна із перших зіткнулася із проблемою перенаселення. Станом на початок 2017 року у КНР проживає 1 мільярд 383 мільйона осіб, причому кількість народжених за добу значно перевищує кількість померлих, що говорить про те, що держава належить до другого типу відтворення населення. Не дивлячись на те, що у Піднебесній сформована багаторівнева система регулювання зовнішніх міграційних процесів, проблема все ще залишається актуальною, оскільки державі дуже важко контролювати міграційні процеси такої великої кількості людей.

В умовах сучасної глобалізації та розвитку відкритих суспільств, китайська міграція виступає важливим чинником впливу на внутрішньополітичні та міжнародні процеси. Велика кількість населення надає всім проблемам в Китаї масштабність та гостроту. Зараз стає очевидним те, що, не домігшись стабілізації чисельності населення, неможливо досягти помітних результатів у розв'язанні інших соціально-економічних проблем, тому на сьогоднішній день політика Китаю знаходиться на етапі формування повноцінного виваженого міграційного законодавства, що у майбутньому дозволить контролювати значні потоки мігрантів у інші держави світу.

Список використаних джерел:

1. Fullbrook D. Chinese migrants and the power of guanxi / D. Fullbrook [Електронний ресурс] // Asia Times. – 2004. – № 30. – С. 17-23. – Режим доступу: http://www.atimes.com/atimes/Southeast_Asia/FG30Ae04.html
2. Chin J. Reducing Irregular Migration from China / J. Chin // International migration. – 2003. – № 3. – Р. 41-48.
3. Skeldon R. Myths and realities of Chinese irregular migration / R. Skeldon. – Geneva, 2000. – С. 38-42.
4. Рязанцев С.П. Отличительные особенности миграционной политики Китая и США / С.П. Рязанцев [Електронний ресурс] // Медиарама. – 2014. – 211 с. – С. 107-124. – Режим доступу: <http://vernadsky.tstu.ru/pdf/2012/02/18.pdf>